

nastopilo pomladno deževno vreme v 30 državah ameriške Unije istočasno in povrhnje se je še talil sneg. Ker je bil Mississippi v spodnjem toku že napolnjen z vodo, ni mogel prevzeti valovja stranskih rek, ki so porušile jeze in se razlile po pokrajini. Od posebno dragocenih bombaževih polj je prišlo pol milijona hektarjev pod vodo in od povodnji povzročena škoda je znašala 1 milijardo mark.

Traja celi mesec, predno napravi voda Mississippija pot od izvora do izliva in torej ni težavno organizirati glede nastopajočih povodenj stražno in obvestilno službo. Ravno radi vestnosti te službe so tudi pri največjih povodnih smrtnih človeške žrtve le malenkostne.

Najhujša povodnja nesreča novejšee dobe je preplava kitajske reke Hwangho, takozvanega »rumenega veletoka«, ki je podrl leta 1853 jeze, preplaval gosto naseljeno dolino in si napravil nov izliv v morje, 450 km severneje od prejšnjega. Od leta 1853 do 1869 je utonilo radi poplav kitajske »rumene reke« 40 do 50 milijonov ljudi.

Vsled vodnega pritiska porušeni jezi.

Od povodenj, ki preplavijo obsežne ravnine, je ločiti one, ki povzročajo množino vode v lastni strugi, ki pa bukne z neugnano silo navzdol. Taki slučajji se dogajajo, ako se podre jez, ki je zapiral kako jezero, da izbojni voda v kratkem času in preplavi spodnjo ravan.

Leta 1919 je vlomil izbruh ognjenika Kloeet na velikem otoku Java odprtino v jez, ki je obdajal žrelo in v katerem se je že bilo nabralo močno jezero. Tekom par sekund je izbruhnilo 40 milijonov kubičnih metrov vode iz tega jezera, se pomešalo s pepelom in ta brozga je preplavila kavin nasade in pomorila 5500 ljudi.

Največja poplava te vrste v obljude-nem kraju se je pripetila 31. maja 1889. Poč pritiskom vode iz staljenega snega (18 milijonov kubičnih metrov) se je zrušil 20 km nad ameriškim mestom Johnstown jez. Vse, kar je bilo navzdol bobneči vodi v napotje, je bilo uničeno. Število človeških žrtev so cenili na 10 do 15 tisoč.

V Indiji se je odtrgal hrib in zasul dolino v višini 275 metrov. Voda ni mogla odteči in se je napravilo jezero s 453 milijoni kubične vsebine. Ko se je slednjič podrl vsled pritiska jez Gosa reke, je zletelo tekom štirih ur v dolino 283 milijonov kubikov vode. Sreča pri vsej tej povodnji je bila še ta, da ni zahtevala niti ene človeške žrtve.

Ohrambna sredstva.

Vsi dosedanja poskusi glede preprečenja povodenj so se izkazali kot nezadostni. Gotovo se je že posrečilo, posebno dragocene naprave obvarovati pred poplavo na ta način, da so odprli vodovju pot v manj obdelane pokrajine. Pri poplavi veletoka Mississippi leta 1927 je bilo težko ogroženo polmilijonsko mesto New Orleans. Površina valov, ki tečejo skozi mesto med jezi, je že bila dosegla po mestnih uli-

cah višino 12 metrov. Ker bi bil predor jeza porušil celo mesto, so razstrelili 29. in 30. aprila obrambne jeze s 4500 funti dinamita na kraju, ki je bil oddaljen od mesta 24 km. Voda se je razlila po manj vredni pokrajini in New Orleans je bil rešen. Taki slučajji so pa izjeme. Pri povodnji se je treba upirati na strašno službo in prebivalstvo obvestiti o naraščajoči vodi potom telefona.

Avgusta leta 1929 se je naenkrat raztalil v Indiji Kumdan ledenik, ki je popolnoma zaprl Shyo-dolino. Angleži so obvestili vse ogrožene kraje s pomočjo aeroplanov o 16 metrov visokem valovju, ki se je valilo naprej z neugnano silo 20 km na dolgo. Število človeških žrtev je bilo le neznatno.

*

Božja sodba.

Dvoboj smatrajo še danes kot božjo sodbo ne le divjaki, ampak tudi kulturni narodi. Da je naša trditev resnična, poslušajmo doživljaj, katerega pripoveduje Anglež dr. Holmes:

»Mudil sem se pred leti na raziskovalnem potovanju po notrajnosti Brazilije. Peljal sem se navzdol po reki Aragua, ki vali rumenkaste valove ob mejah pokrajin Matto Grosso in Goyar. So to nevarni kraji. Oba brega reke sta poraščena s pragozdi, po katerih kar mrgoli kač, reka je polna zahrbtnih vrtnicev ter globočin, ki so nevarne tudi čolnom. Povrh še pa pridejo divji Indijanci, edini prebivalci pragozdov, ki ogrožajo potnike z zastrupljenimi puščicami. Treba še omeniti, da hrani reka Aragua v blatu dragocene in na tržiščih zelo iskane brazilijanske dijamante. Radi dragocenih kamnov se podajajo v te kraje pustolovci iz vseh delov sveta, da bi poskusili v divjini srečo za dijamanti. So to drzni ljudje, pri katerih nista pritrjena v žepu nož ter revolver. V te pragozde ne pelje nobena železnica, ne brzojav, ne sega roka pravice, nikoli ne zabliči tje kak sodnik ali stražnik. In vendar so se združili ti nevarni ljudje v skupino, ki si je dala svoje lastne postave in ki sledi slepo izvoljenemu voditelju.

Ko sem taboril jaz v onih divjinah, je bil načelnik Španec, Ramon Navarro, pravi golijat po telesu, ki je razumel vzdržati postave z uprav železno roko. Kazni so bile stroge. Kdor je zagrešil kaj večjega, so mu zvezali roke ter noge in ga prepustili valovom reke Aragua. Tudi prestopki proti osebni lastnini so bili omejeni z zelo strogimi kaznimi.

V jutro po mojem prihodu so našli v gozdu ustreljenega ter izropanega iskalca dijamantov. Irca, O' Briena. Njegov tovariš mu je bil umrl in O' Brien se je odločil, da se bo vrnil nazaj na Irsko, ker je že zaslužil toliko, da bo lahko živel v domovini kot velik gospod. To bahanje mu je nakopalo tudi smrt. Ker je zvedel Navarro, da sem zdravnik, me je prosil, naj bi pregledal ustreljenega. Mrtvi je ležal, kakor so ga bili našli, na obrazu. O'

Brien je bil ustreljen v hrbet in je morala nastopiti smrt takoj.

Kedo je bil zločinec?

Glede odgovora na to vprašanje nam je prihitela na pomoč izjava Mulata Sancheza, ki je povedal, da je videl včeraj Španca Alonza Pereira in njegovega tovariša Gomeza, ki imata skupno kočjo ob koncu naselbine, kako sta se podala v gozd na lov.

Napotila sva se v kolibo osumljene-ga, a nisva naletela nanj, ker je delal s tovarišem ob reki. Po kratkem iskanju sva slednjič le dobila oba. »He, Alonzo, pridi sem,« mu je zaklical načelnik. Ko je ta priveslal v spremstvu k bregu, mu je kratko rekel: »Ti si obdolžen, da si O' Briena umoril ter izropal. Kaj praviš k temu?«

»Kako? O' Brien je mrtev?« je odgovoril Pereira, a se mu je takoj pokazalo razburjenje na obrazu. »Kakopravek imam jaz s tem?«

»Kje si bil včeraj?«

»Jaz sem bil včeraj celi dan skupaj z Gomezom. Midva sva delala. Niti puške nisem rabil v zadnjem času. S polnim nabojem visi na steni v moji kočji.«

Med tem razgovorom smo prišli mimo Pereirovega stana. Snel je puško z žreblja in jo ponudil Navarri v pregled. Ta jo je pregledal in zapazil, da manjka zgornja patrona v naboju in tudi po cevi so bile sledi, da je bil oddan iz orožja pred kratkim strel.

»No, kaj praviš?«

»Ne razumem!« je odgovoril Pereira, ki je postal bled kot stena, »nekdo drugi se je moral poslužiti puške. Pri sveti Devici, jaz sem bil celi dan v Gomezovi družbi.«

»Jaz prisežem na to izjavo,« je izjavil tovariš Gomez.

»Si pa li tudi videl gotovo, da se je podal Pereira z orožjem v gozd?« se je obrnil Navarro do Mulata.

»To lahko potrdim s prisego.«

»Prisega proti prisegi,« je godrnjal Navarro, »zbor iskalcev dijamantov bo sodil o zadevi.«

Vrnil sem se z načelnikom in opazil, da je bil zamišljen.

Prekinil sem slednjič molk in vprašal:

»Kaj misliš o slučaju?«

Navarro je skomiznil z ramo.

»Težko je kaj reči. Poznam Pereiro in Gomeza kot poštena človeka. Vidi pa, da tiči pohlep po hitrem obogatenu v vsakem človeku.«

Popoldne se je sestal zbor iskalcev dijamantov. Navarro je naslikal zločin, omenil sumničenja, ki govorijo proti Pereiri, a tudi povdaril njegovo dosedajne brezhibno življenje. Z obrazov sodnikov je bilo razbrati, da niso verjeli izpovedi Mulata.

Ko je načelnik končal, so bili sodniki enoglasno mnenja, da je treba ta slučaj prepustiti božji sodbi. Dvoboj med tožiteljem in obtoženim naj odloči.

Navarro je pritrdil razsodbi tovarišev s prikinom.

»Ali si pripravljen, se podvreči razsodbi?« je vprašal Pereiro.

»Da.« je odgovoril z odločnim gla-

som, »Marija mi bo pomagala do zmage.«

»In ti, Sanchez?«

Tudi Mulat je prikimal.

»Torej, naj se zgodi,« je še pripomnil načelnik, »Marija bo pripomogla zdevi do zmage.«

Na Navarrovo migljaj sta oba pozvana slekla zgornjo obleko, načelnik je potegnil revolver iz pasu. »Kdor bi se drznil dvoboj motiti z medkljici, temu bom prebil s kroglo glavo,« je svaril Navarro.

Dvobojevnik sta zgrabila vsak svoj nož, se podala na odkazani prostor in se postavila na razdaljo 10 korakov.

»Je vse pripravljeno?« je vprašal Navarro.

Vsi so prikimali.

Navarro je dvignil roko.

»Torej v imenu Marije. Začnita!«

Na to povelje se je zagnal Sanchez s tigreskim skokom proti Pereiri, ki je odbil sunek z nožem in sam sunil, ne da bi zadel Mulata.

Sledil je naskok za naskokom, a oba bojovnika sta bila izurjena nožborilca. Če tudi je tekla kri iz ran, vendar ni bilo beležiti težjih ranjenj.

Sanchez je hotel končati zadevo. — Pognal se je v Španca. Med naskokom se je spotaknil ob korenino. Noga se mu je zapletla in nasadil se je sam na nož, katerega mu je podrl nasprotnik v obrambo.

Dvoboj je bil končan. Kot zdravnik sem se sklonil nad Sanchezom. Že površna preiskava je razodela, da je rana smrtna. Nož je prebodel pljuča in ranil celo srce.

Sanchez je vprašal s široko odprtimi očmi: »Moram li umreti?«

V odgovor sem pokimal.

»Potem vedite vsi. — Jaz — da jaz — sem ustrelil O' Briena. Splazil sem se v kočo Pereire — snel njegovo puško in ustrelil O' Briena — Nato sem obesil orožje neopaženo na prejšnje mesto, da bi odvrnil sum. Oropani dragulji so v moji koči — v vrečici za streho. — Prokleta bodi bogastvo, radi katerega sem prodal dušno zveliča-

nje!« Krvave pene so se prikazale umirajočemu na ustih in čez par minut je bilo vse pri kraju.

Pogubonosne dijamante so res našli na od Sancheza označenem mestu. — Božja sodba!

*

Usodepolni lov na tigre.

Angleški mornariški oficir, ki je bil uslužben v Zadnji Indiji, je objavil sledeči doživljaj:

»Moj prijatelj Mc Kelby, posestnik v Semagan Estate v pokrajini Kottattingi v Johore je imel zaposlenih na ogromni farmi za pridelovanje popra nad sto služabnikov. Povabil me je iz Singapura, kjer sem bil uslužben, na svojo zgoraj omenjeno posest, ki je v indijski divjini. Za časa obiska pri prijatelju sem se moral vsaki dan namazati po celem telesu z oljem iz citron, da me niso opikale na smrt razne strupene muhe in malarijo prenašajoči komarji. Velika nadloga je bila tudi gnusna golazen takozvanih stonožcev, ki lazijo tamkaj povsod po stanovanjih in jih je nemogoče iztrebiti.

Ko sem že nameraval vzeti slovo od gostoljubne farme, mi je obljubil prijatelj, da me bo popeljal na lovsko srečanje s kraljem indijskih džungel — tigrom. Držal je besedo in tako sva jo rezala nečega jutra od farme tri ure daleč, dokler nisva prišla do precej samotne domačinske vasi, katero nazivajo z malajskim imenom »Kompung«. Ko sva prodirala po pustinji za vasjo, me naenkrat ustavi prijatelj in mi pokaže z roko na ogromnega tigra, ki se je pripravil na smrtonosni skok proti nama. Z neverjetno duhaprisotnostjo in naglico je zagrabil prijatelj za puško, ki je počila in kralj džungle se je skotalil smrtno zadet po travi. Najni spremljevalci so se lotili res lepega in že starega plena, da bi ga odrli in vzeli seboj za spomin kože. Koj po ogledovanju res bogznaj koliko let starega tigra je odmevalo iz vasi obupno kričanje žensk. Zatem so

prilomastili k nam moški domačini, kričali ter kazali na ubitega tigra z besedami: »Nas čuvajoči duh, naš predstojnik je ubit, gorje morilcu!«

S prijateljem si nisva znala razložiti čudnega nastopa, sva se smejala in pregnala naravnost pobesnele napol divjake z grožnjami s puškami. Na povratku k farmi naju je podučil eden od spremljevalcev domačinov, da si je nakopal gospodar, ki je ustrelil tigra neizogibno maščevanje naravnost obupanih vaščanov. Tiger je že bil zelo, zelo star. Malajci so mu nosili vsaki dan hrano in radi tega je odganjal ter odvrčal od naselbine že leta in leta napade vseh raznih drugih zveri in tudi sovražnikov v človeški podobi. Kot dolgoletni varuh je kraljeval tik vasi, bil tem priprostim ljudem že nekak bog in od tod ta razjarjenost in zagotovilo maščevanja.

Nisva se zmenila s prijateljem za svarično pojasnilo, ampak sva legla po povratku v skupno spalnico vsak v eno postelj.

V temni noči me prebudi skrivnostno škripanje vrat in ko pogledam, razberem iz teme, da se bliža prijateljevi postelji človeška postava. Ko sem strahopetno zakričal, je segel prijatelj mirno pod zglavje, potegnil revolver in že je tičala krogla nočnemu vsiljivcu v glavi. Z neverjetno hladnokrvnostjo se je ta prepričal o smrti napadalca, ki je bil domačin iz tigrovega sela, pognal mrtvo truplo iz spalnice preko stopnic na dvorišče ter legel mirno k nadaljevanju počitka. Drugo jutro je postal redkobeseden in izredno nemiren. Silil je na takojšen odhod v mesto Singapore, da bi se tamkaj nekoliko umiril, razvedril ter odpočil.

Po popivanju in vseh mogočih zabavah sva se podala precej preko polnoči v mestnem hotelu zopet v skupno sobo k počitku. Vsled preobilne pijače sva zaspala kakor ubita. Zbudilo me je visoko sonce. Sedel sem na posteljo in se ogledal po prijatelju, ki se še niti ganil ni. Vstal sem, se umil, napravil in stopil k prijateljevi postelji.

DR. O. ILAUNIG:

TATENBAH

ZGODOVINSKA POVEST.

Največja moč na svetu je krepost, ona ostane celo v smrti zmagovalka.

Tako močna je bila osebnost žene, ki se je čutila rojeno za vladanje na svetu, in to je bila Ana Katarina Zrinjska.

Bila je, kakor o njej pišejo kronisti, vlade željna, strastna gospa, zato so se je bali podložniki.

Bila je poučena o vseh tajnostih svojega soproga in njegovih zaveznikov. Kljub temu se ni mogla ta žena, ki je sanjala o kraljevski kroni, ustavljati vplivu čednosti, ki ji je stopila naproti v osebi plemenite grofice Ane Tatenbahove.

Ponižana od veličine svoje nasprotnice se je vrnila Ana Katarina Zrinjska na svoj grad v Čakovec.

Sklenila je, da noče zaostajati za velikodušno nasprotnico ter da bo vrnila pravi ženi njenega

29

soproga, državi pa zvestega služabnika. Hotela je raztrgati mrežo, ki jo je že razpredla okoli grofa Tatenbaha.

V Čakovcu pa jo je čakal drug mož, tam v veliki dvorani je stal mlad, lep plemenitaš v krasni, z zlatimi nitmi pretkani obleki, noseč grb na ročaju svojega meča.

Bil je to mladi obmejni grof Franjo Frankopan, ki je prišel v Čakovec s svojim spremljevalcem plemičem Mihaelom Bori, bivšim dvornim hišnikom pri palatinu Wesseleny in njegovi soprogi Juliji rojeni grofici de Naro iz Benetk, in s hrvatskimi plemiči Gottal, Genozzi in Mulicijos.

Mladi obmejni grof stopi k svoji sestri ter jo vpraša, ali ne bodo kmalu zleteli nemški klubki na Ogrskem kvišku.

To edino vprašanje bi zadostovalo, da bi razvnelo iznova ogenj navdušenja za svobodo domovine, ki je še vedno tlelo v njenem srcu, odkar se je sešla z grofico Ano Tatenbahovo ter se ni dal pogasiti.

Ko je nato Franjo Frankopan opominjal z vso močjo svojega govorniškega daru k dejanjem ter kazal na priprave, ki so se že izvršile za ta veliki boj, je grofica Zrinjska hitro pozabila na

Lepe tiskovine

za trgovce, obrtnike, urade, kakor tudi večbarvne razglednice, barvotiske in druge v svojo stroko spadajoče tiskavice v latinici in cirilici

izvršuje

hitro, solidno in po najnižjih cenah

Tiskarna sv. Cirila

v Mariboru

Koroška c. 5

Čekov. račun št. 10.602

Telefon interurb. št. 2118

